

Kodály Zoltán soha nem alkudott meg

Ötven éve, 1967. március 6-án halt meg Kodály Zoltán háromszoros Kossuth-díjas zeneszerző, népzenekutató, akadémikus, aki azt vallotta: "Legyen a zene mindenkié!" Halálának ötvenedik és születésének 135. évfordulója alkalmából 2017-ben Kodály-emlékévet tartanak.

2017. március 6. hirado.hu

Kodály Zoltán soha nem alkudott meg, mindig az értékek köré gyűjtötte tanítványait és követőit – fogalmazott Hoppál Péter kultúráért felelős államtitkár az ötven évvel ezelőtt elhunyt zeneszerző síremlékénél a fővárosi Farkasréti temetőben hétfőn.

Hangsúlyozta: a kormány 2017-ben 1,486 milliárd forintot tervez fordítani a Kodály Zoltán szellemi hagyatékát és a teljes magyar zenei oktatást újrarendező Kodály-program első ütemére, az összegből koncertek, konferenciák, kiállítások, versenyek, pályázatok, ismeretterjesztő programok, mesterkurzusok, közművelődési rendezvények és nemzetközi programok szervezését, valamint kiadványok, CD-k és könyvek kiadását támogatják.

A kulturális intézményeknek, az oktatás teljes spektrumának és a kormánynak össze kell fognia, hogy választ adjon arra, miként lehet Kodály írott és hangzó örökségének a posztmodern kor eszközeivel és kihívásai közepette is megfelelni – mondta az államtitkár, aki hozzáfűzte: a mai generáció szent küldetése újratanulni Kodály és ikercsillaga, Bartók súlyos és felelősségteljes hagyatékát.

Hoppál Péter kitért arra is, hogy a kormány számos fejlesztést tervez a Zeneakadémián és szerte Budapesten a Liszt-kultusz újragondolása és nemzetközi népszerűsítése jegyében.

Kodály Zoltán és kortársai az alapokig menően alakították át a magyarság zenei gondolkodását, hatalmas hagyatékának örököse az egész nemzet – fogalmazott Vigh Andrea, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektora, aki emlékeztetett arra, hogy több mint 750 tanítvány tanult Kodály Zoltán keze alatt a Zeneakadémián 1908 és 1942 között.

Nem akart mindenkiből zenészt faragni

“Kodály nem akart dogmatikusan, mindenkiből zeneszerzőt faragni. A zenét a műveltség meghatározó elemének tartotta, műveltségen pedig nem egyszerűen valamiféle öncélúan felhalmozott ismeretanyagot értett, hanem morális tartalommal is bíró emberi minőséget. Hitt abban, hogy zene nélkül teljes ember nem létezik” – mondta a rektor. Hozzátette: az alapoktól elindulva kell megtalálni a kodályi elvek helyét a mai oktatásban. Ezért indult el három évvel ezelőtt a Zeneakadémia budapesti, és tavaly a kecskeméti mintaiskolája, ahol a diákok az óvodától az érettségiig a Kodály által lefektetett pedagógia elvek mentén tanulhatnak. Vigh Andrea hatalmas eredménynek nevezte, hogy idén elindul a Kodály Intézet felújítása és infrastrukturális bővítése.

A megemlékezésen Szőnyi Erzsébet Kossuth-díjas zeneszerző, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja úgy fogalmazott: az utókornak számot kell vetnie azzal, hogy miként sáfárkodott a Kodály Zoltán által hátrahagyott értékekkel. Bár számos kulturális intézmény, kezdeményezés és szervezet jött létre örökségére építve, az iskolai énektanítás ügye nem haladt előre az elmúlt évtizedekben.

A megemlékezést a Zeneakadémiával és a Magyar Kodály Társasággal közösen szervező Nemzeti Örökség Intézetének főigazgatója, Radnainé Fogarasi Katalin kiemelte: Kodály életművének hatása és jelentősége is egyszerre kimagasló, nemzetek feletti. Emlékeztetett arra, hogy országszerte több mint hatezer sír élvez védett státuszt, ebből 153 található a Farkasréti temetőben, ahol 2007-ben újították fel Kodály Zoltán síremlékét.

A megemlékezésen az Eötvös Loránd Tudományegyetem Zenei Tanszék Női Kara énekelt Mindszenty Zsuzsanna Liszt-díjas karnagy vezetésével. Részt vett az eseményen Kodály Zoltánné Péczely Sarolta, valamint az MMA elnöke, Fekete György is.

Legyen a zene mindenkié!

Kodály Zoltán 1882. december 16-án született Kecskeméten, zenekedvelő vasutas családban. Szavai szerint első és legmélyebb zenei élménye az volt, amikor háromévesen meghallotta Mozart F-dúr hegedűszonátáját. Apját 1885-ben Galántára helyezték, itt szerette meg a népdalokat, itt itatódott át a nép kultúrájával. Nagyszombaton gimnáziumi tanulmányai mellett hegedülni, gordonkázni és zongorázni tanult. A zeneirodalommal partitúrákból ismerkedett

meg, a legnagyobb hatással Beethoven C-dúr miséje és Liszt Ferenc Esztergomi miséje volt rá. Eötvös-kollégistaként egy időben tanult a budapesti bölcsészkar magyar-német és a Zeneakadémia zeneszerzés szakán. 1905-ben kezdte el a népdalgyűjtést, barátságot kötött Bartók Bélával, közös kiadványuk Magyar népdalok címmel jelent meg. Első zenekari darabját, a Nyári estét 1906-ban mutatták be, szintén ebben az évben kötött házasságot Sándor Emmával.

Több külföldi tanulmányutat tett, Párizsban megismerkedett Debussy zenéjével, 1907-ben a Zeneakadémia tanárává nevezték ki. Bartókkal közös törekvéseik a modern zene népszerűsítésére és a népdalgyűjtésre rendre elakadtak a közönség közönyén és a hivatalos körök ellenállásán. 1917 és 1919 között a Nyugatban megjelent cikkeiben a népzene jelentőségét hirdette, és lefektette a Bartók-féle esztétika alapjait. Az 1918-as őszirózsás forradalom idején a Zeneakadémia aligazgatójává nevezték ki, a Kommün alatt részt vett a zenei direktórium munkájában, ezért később fegyelmi eljárás indult ellene, évekig nem taníthatott, hallgatásra kényszerült.

Elszigeteltségéből 1923-ban az alig három hónap alatt, Budapest egyesítésének 50. évfordulójára írott Psalmus Hungaricus nemzetközi sikere emelte ki. Három évvel később világsikert aratott Hány János című daljátéka is, az 1932-ben bemutatott, népdalokra épülő Székelyfonót a milánói Scalában is színre vitték. Műveit Arturo Toscanini is vezényelte, akivel baráti kapcsolatot ápolt, Kodály volt "a Maestro" lányának esküvői tanúja. Sorra születtek jelentős alkotásai: a Marosszéki táncok (1927-1930), a gyermekkori élményeket idéző Galántai táncok (1933), a Buda visszavételének 250. évfordulójára írott Budavári Te Deum (1936), a Fölszállott a páva (1939), és a Concerto (1940).

Kodály nevelői tevékenysége egyre szélesedett, kompozíciói mellett ének- és olvasógyakorlatokkal is segítette a magyar kórusmozgalmat. Zeneelméleti tevékenységének jelentős állomása volt A magyar népzene című monográfiája (1937). Rokonszenvezett a népi írók mozgalmával, a Márciusi Front tevékenységével, tiltakozott a faji megkülönböztetésen alapuló törvények ellen. A második világháború alatt mentette az üldözötteket, végül neki is bujkálnia kellett, de közben befejezte a Missa brevisét. Ez volt az első darab, amelyet 1945 februárjában a felszabadult Pesten bemutattak, amikor az Operaház alsó ruhatárában felcsendült a zene, Budán még tartott a főváros ostroma.

Kodály lett a Zeneakadémia igazgatótanácsának elnöke, 1946 és 1949 között a Magyar Tudományos Akadémia elnöke volt, 1946-ban első amerikai

hangversenykörútján saját műveit vezényelte. 1948-ban mutatták be Czinka Panna című daljátékát (a szöveg Balázs Béla műve), három évvel később a Kállai kettőst, utóbbi előadásával mutatkozott be a Magyar Állami Népi Együttes, 1951-től jelentek meg irányítása alatt a Magyar Népzene Tára kötetei. Utolsó nagy művei a Mohács (1965) és a Laudes organi (1966). Első feleségének halála után, 1959-ben másodszor is megnősült, Péczely Saroltát vette feleségül.

1930-ban megkapta a Corvin-koszorút, 1948-ban a Kossuth-díjat, 1952-ben és 1957-ben a Kossuth-nagydíjat, számos egyetem avatta díszdoktorává, 1965-ben átvehette a Herder-díjat is. Életművének jelentős részét alkotja egyházzenei munkássága. Kórusművei a vokális zenének csak Palestrinához hasonlítható csúcspontjai. Bartókkal korszakalkotó munkát végzett a magyar népzene gyűjtésében, de az ő tevékenysége szinte kizárólag magyar nyelvterületekre irányult. Jelentős volt munkássága a néprajz, zenetörténet, zeneesztétika, zenekritika, irodalomtörténet, a nyelvészet és a nyelvművelés területén is. Szívügye volt a tiszta kiejtés, nemcsak zenei, hanem nyelvművelő versenyeken is elnökölt. A magyar zene érdekében tudományszervezéssel és ismeretterjesztéssel is foglalkozott. Meggyőződése volt, hogy csak az emberi hang, a közös ének lehet a széles körű zenekultúra alapja. Felismerte az ifjúság zenei nevelésének fontosságát, és egész életén át ezért harcolt, ideértve az iskolai énekkortatást, a zenei írás-olvasás alapvető funkcióját a tantervben, valamint a kóruskultúra hazai elemekre építő ápolását. A Kodály-módszer ma már világszerte ismert és követett példa a zenepedagógiában, 2016-ban az UNESCO felvette a szellemi kulturális örökség listájára. Kodály azt hirdette, hogy a zene lelki táplálék, semmi mással nem pótolható örömforrás, melynek birtokában jobb, harmonikusabb, fegyelmezettebb, teljesebb emberek leszünk.

Kodály Zoltán 1967. március 6-án halt meg Budapesten.